Веселов Микола Юрійович
професор кафедри державно-правових дисциплін факультету № 2 Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

АЛКОГОЛЬ – ФАКТОР РИЗИКУ ДЛЯ БЕЗПЕЧНОГО КЕРУВАННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Ні для кого не є секретом, що алкоголь є одним із основних факторів ризику дорожньо-транспортної пригоди (далі – ДТП)! Так, починаючи з незначного рівня вмісту – від 0,08 грама алкоголю на децилітр (г/дл) крові людини ризик аварії зростає в геометричній прогресії. Однак навіть невелика кількість алкоголю (в кожному випадку індивідуально) може вплинути на здатність керувати автомобілем [1].

Окремі дослідження вказують, що кожне збільшення рівня вмісту алкоголю в крові водія (далі – РВАК) на 0,02 ‰ від абсолютного нуля тверезості (0 ‰ ≥ 0,02 ‰ ∞) майже вдвічі збільшує ризик ДТП з летальними наслідками. Було виявлено, що ризик аварій зростає зі збільшенням РВАК серед усіх досліджуваних вікових і статевих груп. При РВАК у діапазоні 0,05-0,09 ‰ ймовірність ДТП була принаймні в дев’ять разів більшою, ніж при нульовому РВАК для всіх вікових груп. Водії молодших вікових категорій з РВАК у тому ж діапазоні (0,05-0,09 ‰) мали вищий відносний ризик, ніж водії старшого віку, а жінки мали вищий відносний ризик, ніж чоловіки. При дуже високих РВАК (на рівні 0,15 ‰ або вище) ризик потрапляння в ДТП був у 300-600 разів вище ризику при нульовому або майже нульовому РВАК [2, с. 302–310; 3, с. 522–527].

Зловживання алкогольними напоями, як і наркотичними чи іншими одурманюючими речовинами, знижує самоконтроль людини, розвиває моральну нестійкість, корисливі й агресивні мотиви, у неї з’являється нерозбірливість у виборі засобів для досягнення різних антисоціальних цілей. Розрахунки, проведені С. Д. Левіттом разом з Дж. Портером, показують, що водії з алкоголем у крові становлять ризик для безпеки дорожнього руху принаймні у п’ятнадцять

разів більший, ніж тверезі, і мають принаймні у вісім разів більше шансів стати причиною смертельної автопригоди. Навіть такий фактор, як схильність особи до порушень ПДР, менш впливає на ризик створити ДТП з постраждалими чи загиблими, ніж вплив алкоголю [4, с. 33].

Достовірно встановлено, що будь-які дії під впливом алкоголю (етанолу) пов’язані з підвищеною ймовірністю травматичного ушкодження. Цей зв’язок психологи та фізіологи пов’язують із порушенням розсудливості та психомоторної діяльності обумовленої впливом токсичних речовин, що призводить до збільшення ймовірності травмування. Водночас на побутовому рівні існує поширена хибна думка про те, що алкоголь нібито може захистити таку людину від травм під час та після нещасного випадку. Проте контрольовані лабораторні дослідження чітко довели, що алкоголь насправді лише посилює шкідливі наслідки травм у небезпечних ситуаціях. Проведений вченими (П. Уоллер, Дж. Стюарт, А. Хансен та ін.) детальний аналіз великого масиву даних показав, що в сукупності низки змінних чинників, котрі впливають на безпеку водіїв під час автопригоди (таких як: використання ременів безпеки, деформація транспортного засобу (далі – ТЗ), швидкість ТЗ до зіткнення, наїзду чи перекидання, вік водія та вага ТЗ), п’яна особа, швидше за все, отримає серйозні травми або смерть, ніж тверезий водій [5, с. 1462–1464].

У дослідженні А. Бехнуда і Ф. Л. Меннерінга автори наголошують, що тверезі водії, які стали учасниками ДТП, як правило, мають більшу гетерогенність отриманих травмувань (тобто різноманітність їх розподілу за тяжкістю наслідків) за наявності потенційно несприятливих погодних умов та умов дорожнього покриття. Шукаючи пояснення цьому, науковці припускають, що водії, які не отримали ушкоджень чи здобули легких ушкоджень, повноцінно застосовували весь діапазон своїх знань/рішень для оцінювання таких умов і можливої мінімізації їх впливу на механізм скоєння ДТП. Тому мінливість цього діапазону серед популяції водіїв (з різним досвідом керування тощо) повинна бути великою. На противагу цьому, водії, які перебували під впливом алкоголю чи наркотичних речовин, мають набагато меншу гетерогенність у факторах, які

впливають на тяжкість травм, що свідчить про так званий ефект «вирівнювання», що виникає внаслідок дії таких речовин на організм людини, заважаючи їм у прийнятті необхідних правильних рішень у складній ситуації [6]. Таке вирівнювання призводить до більш травмонебезпечних сценаріїв розвитку аварійної ситуації (переростання її у ДТП), незалежно від досвіду водія, технічного стану ТЗ чи інших факторів, а відповідно, отримання більш тяжких травм учасниками автопригоди.

Отже, керування ТЗ у стані будь-якого сп'яніння є порушенням ПДР, яке може мати тяжкі наслідки, у тому числі пов'язані із завданням тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості або смертельних травм. Додатково зазначимо, що вживання алкоголю чи наркотичних засобів, крім підвищення ризику скоєння ДТП (у разі керування ТЗ у такому стані), ще збільшують вразливість людини до травм, а також тяжкість ушкоджень (аж до несумісних з життям) під час будь-якої аварії.

Список використаних джерел

1. NHTSA. (n. d.). Drunk Driving. URL: https://www.nhtsa.gov/risky-driving/drunk-driving.

2. Zador, P. L. (1991). Alcohol-related relative risk of fatal driver injuries in relation to driver age and sex. Journal of studies on alcohol, 52(4): 302–310.

3. Bohigian, G. M., Dolan, M. D., Arlington, V., & Estes Jr, H. (1986). Alcohol and the driver. JAMA, 255: 522–527.

4. Levitt, S. D., & Porter, J. (1999). Estimating the effect of alcohol on driver risk using only fatal accident statistics. Cambridge: National Bureau of Economic Research.

5. Waller, P. F., Stewart, J. R., Hansen, A. R., Stutts, J C., Popkin, C. L., & Rodgman, E. A. (1986). The potentiating effects of alcohol on driver injury. JAMA, 256(11): 1461–1466.

6. Behnood, A., & Mannering, F. L. (2017). The effects of drug and alcohol consumption on driver injury severities in single-vehicle crashes. Traffic injury prevention, 18(5): 456–462. DOI: 10.1080/15389588.2016.1262540.